

ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КРУЇЗНОГО ТУРИЗМУ В ПРИЧОРНОМОРСЬКИХ РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Сучасний стан функціонування морського круїзного туризму в Причорноморських регіонах України найбільшою мірою визначається недостатніми обсягами залучення інвестицій щодо модернізації портової круїзної та туристичної інфраструктури, у будівництво круїзного флоту. Так інвестиції в галузі транспорту у загальному обсязі капітальних інвестицій економіки України за 2013-2014 рр., скоротилися майже у двічі. А обсяг інвестицій в секторі водного транспорту в 2014 році, складає 0,2 млрд. грн або 1% в загальному обсязі галузевих інвестицій (див. рис. 1) [1].

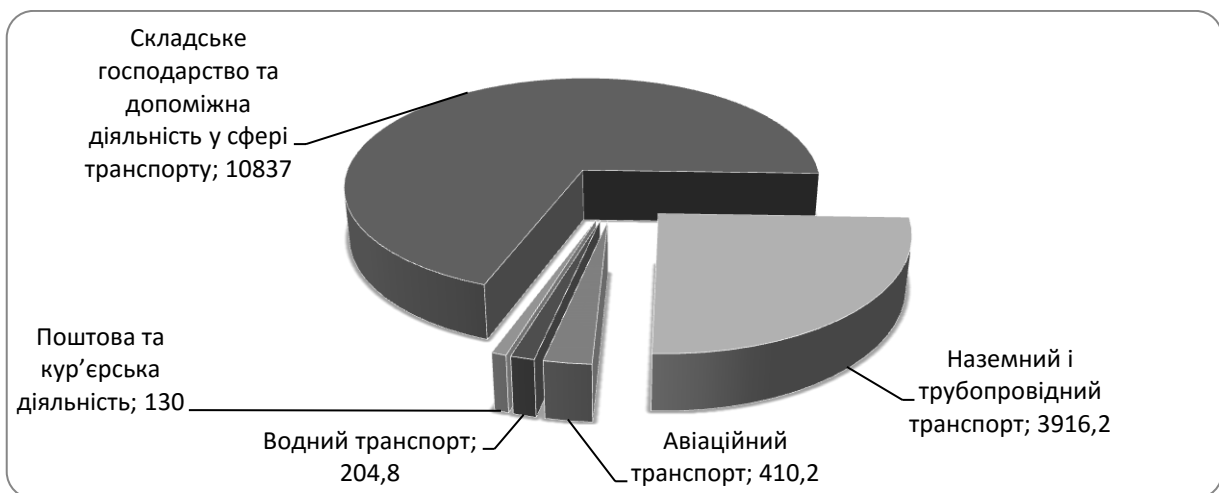

Рис. 1. Розподіл інвестицій в сфері транспорту за секторами в 2014 р., млрд грн.

Аналіз проблем розвитку круїзного ринку показав, що для успішного функціонування ринку морського туризму необхідно комплексний розвиток усіх елементів круїзного судноплавства і відповідної йому регіональної

інфраструктури. Порти Чорноморського регіону в цілому мають достатньо великий туристично-рекреаційний потенціал для розвитку круїзного туризму.

З кожним роком збільшується потік іноземних туристів на круїзних судах, які прибувають в порти України. Пояснюється це тим, що в найбільш освоєних басейнах Карибського і Середземного морів круїзним суднам стає тісно. Боротьба за клієнтів змушує круїзні компанії шукати нові ринки збуту своїх послуг. Чорноморський басейн підходить для цього як ніякий інший, так як, по суті, є частиною Середземноморського круїзного ринку. За останні п'ять років кількість суднозаходів до портів України зросло на 40%, а кількість пасажирів – на 53,4%. За даними дослідження щодо розвитку потенціалу ринку круїзного туризму України, відмітимо що річкові пасажирські перевезення, на відміну від морських, почали скорочуватися починаючи з 2005 р. до 2012 р. Загальна кількість пасажирів скоротилося більш ніж у 3 рази - з 2248 тис. пас. (2005 р.) до 723 тис. пас. (2012 р.) (табл. 1) [2].

Таблиця 1

**Динаміка перевезень пасажирів річковим транспортом України
у 2005 - 2012 роках, (тис. пас.)**

Показники	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Пасажирів, всього	2248,0	2022,0	1852,0	1552,0	1512,0	985,0	963,0	723,0
у т.ч. за видами сполучення:								
у внутрішньому	2223,0	2000,6	1825,9	1536,0	1502,1	974,4	944,8	712,5
у міжнародному	24,6	21,3	25,7	15,8	9,5	10,8	18,0	10,2
із них круїзне:								
Одеська область	24,4	20,9	25,7	15,8	9,5	10,8	18,0	10,2
м. Київ	0,2	0,4	—	—	—	—	—	—

Джерело: Транспорт і зв'язок України в 2012 р / Статистичний збірник Державної служби статистики. - Київ, 2013, с. 122.

При цьому річкові пасажирські перевезення у внутрішньому сполученні, які традиційно становлять левову частку (більше 98%), скоротилася в 3,1 рази (з 2223 тис. пас. (2005 р.) до 712,5 тис. пас. (2012 р.). А в міжнародному сполученні - у 2,4 рази (з 24,6 тис. пас. (2005 р.) до 10,2 тис. пас. (2012 р.). Скорочення пасажирських перевезень було викликано їх нерентабельністю і зменшенням кількості пасажирських суден, придатних до експлуатації. Високі ставки оплати за кредитами, обтяжливі податки, вище, ніж стягуються з

судновласників в інших країнах, призвели до скорочення річкового флоту, його фізичному і моральному зносу. У цих умовах державні установи виявилися нездатними в необхідні терміни підготувати і здійснити реформування галузі; вжити ефективних заходів, спрямовані на створення правової бази на внутрішньому водному транспорті, яка б забезпечила впровадження необхідних інструментів підтримки і виведення її з системної кризи, спираючись на досвід інших країн [3]. Річковий круїзний туризм у структурі в'їзного туристичного потоку України займає незначну позицію: цільовий ринок представляють громадяни Німеччини, Франції, Іспанії, Сполучених Штатів Америки, Канади, Швейцарії, Росії. За узагальненими оцінками за період 2011-2013 років серед іноземних туристів, які користувалися послугами туристичних підприємств України, частка круїзних туристів склала 5,5-7%. При цьому потужності українського річкового круїзного флоту формують 8 суден загальною одночасною місткістю 1618 пасажирів - місць. Внутрішній річковий круїзний туристичний продукт формують круїзна судноплавна компанія «Червона рута» (р. Дніпро) та департамент «УДП-пасфлот» (р. Дунай) судноплавної компанії «Українське дунайське пароплавство» (УДП). Компанія «Червона рута» є провідним туроператором в Україні та володіє найбільшим туристичним флотом в Україні, який обслуговує близько 10 000 туристів із понад 25 країн щорічно. Динаміка обсягу перевезення туристів «УДП-пасфлот» та компанією «Червона рута» за 2008-2013 роки наведено на рис. 1. Як бачимо компанія «Червона рута» збільшила обсяг надання круїзних послуг в 2013 р. в порівнянні з 2008 р., а «УДП-пасфлот» навпаки [4]. В той же час, звернемо увагу, що загальна кількість рейсів по річці Дніпро зросла в 2014 році на 79%, в порівнянні з 2013 роком. У 2014 році по Дніпру здійснили 5538 рейсів, з них майже 2000 - морські й іноземні. Згідно зі статистикою інформаційної служби водних шляхів України, протягом 2014 р. по Дніпру перевезли 75,778 тисяч пасажирів. Таким чином, кількість перевезень пасажирів річковим транспортом збільшилася в 5 разів. В загальному обсягу суднопотоку за навігацію 2014 р., пасажирські перевезення склали 18,13% [5].

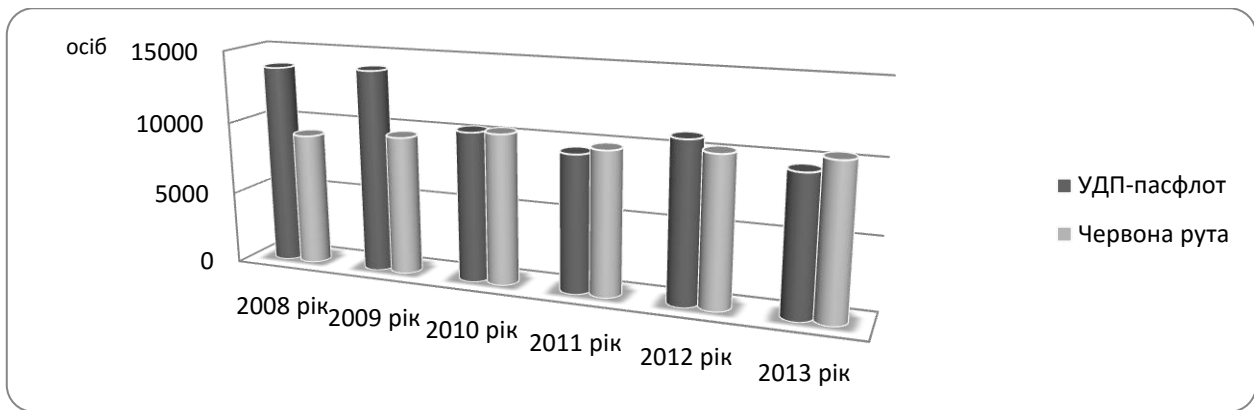

Рис. 1. Динаміка обсягів перевезення туристів «УДП-пасфлот» та компанією «Червона рута» за 2008-2013 р.р., осіб

Основною метою державної морської політики України в регіональному аспекті є створення умов для динамічного збалансованого соціально-економічного розвитку приморських регіонів, повне використання переваг їх розташування. Дослідження даних статистики за 2013 – 2014 р.р., дає підстави вважати, що сектор водного транспорту економіки України в цілому може стати привабливим для розвитку круїзного бізнесу та залучення інвестицій. Так, чистий прибуток галузі у 2014 році збільшився майже у 2,3 рази, але освоєно капітальних інвестицій на 30 відсотків менше, порівняно з 2013 роком (див. табл. 2).

Таблиця 2

Фінансові показники діяльності морської і річкової галузі України за 2013 – 2014 р. р.

Назва галузі	Чистий дохід від реалізації		Собівартість послуг		Чистий прибуток		Освоєно капітальних інвестицій	
	2013	2014	2013	2014	2013	2014	2013	2014
Морська і річкова галузь всього, тис. грн.	6726374	9006208	4316692	4790533	1161518	2658628	2157382	1564326,1

(складено автором: за джерелом <http://new.mtu.gov.ua/timeline/Analitika.html>)

Як відомо, для розвитку круїзного ринку необхідним є туристичний потенціал приморських територій. Так, наприклад, туристична інфраструктура Одеського регіону налічує 1147 закладів туристично-рекреаційного та оздоровчого призначення, з них 366 підприємств готельного комплексу, 781 установи оздоровчого профілю. Мережа туроператорів і турагентів нараховує

понад 302 підприємств, серед них 57 туроператорів, 215 турагентів. Кількість суб'єктів, що здійснюють екскурсійну діяльність складає – 30 закладів. У 2013 році туристична інфраструктура області дозволяла одночасно розмістити майже 117,0 тис. туристів і відпочиваючих, що на 2,6 тис. місць більше, ніж у 2012 році. Обсяг капітальних інвестицій освоєних підприємствами туристично-рекреаційної сфери області за 9 місяців 2013 року склав 81,2 млн.грн., що на 46,5% більше ніж за аналогічний період 2012 року. Найбільша частка від загального обсягу освоєних інвестицій прийшла на діяльність готелів та інших засобів тимчасового розміщування – 48,9 млн. грн., або 60,2 %. У 2013 році обсяг податкових надходжень від сплати закладами тимчасового розміщування області туристичного збору склав 3 833,1 тис. грн., що на 11,2 % більше у порівнянні з 2012 роком. Незважаючи на негативні прояви світової фінансової кризи, у структурі зовнішньої торгівлі послугами Одеської області, впродовж 2011-2013 рр. стабільно утримується позитивне сальдо по статті "Подорожі". В той же час, аналіз туристичних потоків в Одеській області відображає тенденцію зниження потоку в'їзного туризму та зростання потоку виїзного туризму у регіоні. У 2013 році частка іноземного туризму складала 11%, частка зрубіжного туризму - 72%, частка внутрішнього туризму 17% у загальному туристичному потоці [6].

Науковці вважають, що модернізація портової інфраструктури дозволить щорічно збільшувати кількість суднозаходів в українські порти на 10-15% і щорічно приймати не менше 60 тис. туристів, згладити сезонність і забезпечити роботою туристичну галузь. А надалі приверне в чорноморський басейн крупних міжнародних круїзних операторів [7]. План модернізації пасажирського комплексу Одеського морського порту передбачає: довести проектну потужність комплексу – до 1 млн. пасажирів; довжину причалів – до 1370 метрів; глибину біля причалу – до 11,5 метрів. Загальна вартість реалізації інвестиційного проекту – 120 млн. грн [1]. Зусилля України та інших країн Причорномор'я зі створення в регіоні умов для прийому круїзних суден починають приносити реальні плоди. Ще один тому доказ - ряд успішних

переговорів на міжнародному форумі в Аланії (Туреччина, 2014), де українські порти отримали пропозиції від представників великих круїзних операторів. Лідер світового круїзного ринку, компанія Royal Caribbean Cruises Ltd як і раніше зацікавлена в можливій концесії пасажирського терміналу в порту Одеса. На даний час, круїзна навігація в порти Чорного моря ускладнена у зв'язку з діючими економічними санкціями щодо анексії Криму. Чорне море за своїм географічним положенням не є транзитним, отже, для того щоб виділитися у самостійний напрям для масового круїзного туризму, не менше 5 портів повинні бути привабливими щодо прийому туристів [8].

В цілому фахівці визначають значний прогрес у розвитку круїзної інфраструктури портів причорноморських держав і зростаючий інтерес туристів до подорожей в цей регіон. За підрахунками туроператорів, щорічний темп зростання числа круїзів із заходом в порти Чорного моря протягом останніх п'яти років складає 10%, а в 2013 році склав рекордні 36% - 546 суднозаходів, близько 300 тис. пасажирів відвідувало туристичні центри регіону. Крім того, особливе місце у формуванні потенціалу регіональної круїзної індустрії набувають інвестиційні та інноваційні стратегії морських портів щодо конкурентного позиціонування пасажирських терміналів по відношенню до традиційних високорозвинених сегментів круїзного судноплавства, насамперед, Середземноморського і Балтійського.

Отже, залучення інвестицій в модернізацію інфраструктури круїзного судноплавства в регіонах України сприятиме розвитку суміжних галузей регіональної економіки та дозволить отримати конкурентні переваги за рахунок комерційної концентрації, спеціалізації та кооперації підприємств морського комплексу, використання кращих управлінських технологій та впровадження інновацій.

Список використаної літератури

1. Статистичні дані по інвестиційних проектах [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://new.mtu.gov.ua/timeline/Analitika.html>

2. Транспорт і зв'язок України в 2012 р. / Статистичний збірник Державної служби статистики. – Київ, 2013. – С. 122.
3. Ресурсний потенціал речного транспорту України: проблеми, задачі і заходи по розвитку і ефективному використанню [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://transport-journal.com/komentarii-obzori/resursnyj-potentsyal-rechnoho-transporta-ukrayni-problemyi-zadachy-y-meryi-po-razvytyyu-y-effektyvnomu-yspolzovanyu/>
4. Нездоймінов С. Г. Круїзний ринок України в умовах міжнародної інтеграції регіонів / С. Г. Нездоймінов // Глобальні та національні проблеми економіки – електронне наукове фахове видання. – 2015. – №6. – С. 565–570.
5. Судопроходи по Днепру выросли на 79% [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.cargo-ukraine.com/sudoprohody-po-dnepru-vyrosli-na-79/
6. Нездоймінов С. Г. Державне - приватне партнерство як механізм інноваційно – інвестиційного розвитку регіональної сфери туризму / С. Г. Нездоймінов, Н. М. Андрєєва // Socio-economic problems of management: Collective monograph. – Thorpe - Bowker®, Melbourne, Australia, 2015. - P. 264-271.
7. Герасименко В. Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов [та інші]. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.
8. Yatsyna N., Nezdoyminov S. The analysis and development prospects of the cruise market in the conditions of globalization and regional integration // Науковий вісник Одеського національного економічного університету. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2016. – № 2 (234). – С.182 - 195.

Надруковано: Нездоймінов С. Г. Формування інвестиційної привабливості круїзного туризму в Причорноморських регіонах України [Текст] / С. Г. Нездоймінов // Збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки». Ч. 3. 12-13 квітня 2016 р., м. Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ : НМЕТАУ, 2016. – С. 315-322.